

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

רחמנים בני רחמנים

וישב תשפ"ה

מכון אפריון לשלמה

לייקווד תשפ"ה

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות

נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת

הנגיד החסיד המפואר

מו"ה פנחס וואלהענדלער הי"ו

אב"י בלייקווד

לע"נ אביו הגאון הגדול המפורסם

הרב יהושע העשיל ב"ר שמואל מאיר זצ"ל

בעמח"ס "גופי הלכות" ושא"ס

ולע"נ חמיו הרה"ח המפואר

מו"ה שמואל אהרן ב"ר ישראל איסר ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

רחמנים בני רחמנים

(בראשית ל"ז, ט"ו)

הנה מצינו בפסוק (בראשית ל"ב, כ"ה) אצל יעקב אבינו שנאמר "ויאבק איש עמו", וברש"י שם הביא מהמדרש (ב"ר ע"ז, ג') שהאיש היה שרו של עשיו, ואילו בפרשת וישב (שם ל"ז, ט"ו) כשיוסף הצדיק הלך לחפש את אחיו, כתיב "וימצאהו איש", ושם הביא רש"י מהמדרש שהאיש היה גבריאל, שנאמר (דניאל ט', כ"א): והאיש גבריאל.

ולכאורה, הלא בשניהם כתוב לשון "איש", ומגלגל דכאן הוא גבריאל וכאן הוא שרו של עשיו. וביאר הרה"ק מצאנו בעל "דברי חיים" זי"ע, דאצל יעקב אבינו כשביקש מהאיש הנ"ל שנאבק עמו שיברכנו, נאמר (בראשית ל"ב, כ"ז): ויאמר שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. וברש"י שם פירש: וצריך אני לומר שירה ביום. רואים בזה, שהאיש הזה מנע עצמו מלהיטיב עם יהודי בטענה שמצוה ללמוד או להתפלל, ולזה אומרים הז"ל, שבענין כזה יהא סימן בידך לידע שהאיש הזה הוא שרו של עשיו, משא"כ שם אצל יוסף הצדיק שתעה בדרך, נאמר "וימצאהו איש והנה תועה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש", שרצה לעזור לו למצוא מבוקשו, איש זה שרוצה לעזור להשני הוא מצד הקדושה – מלאך גבריאל...

מסופר שפעם אחת הגיע יהודי מעייה"ק ירושלים לתל אביב לשבת חנוכה כדי לשהות אצל רבו שגר בתל אביב, ואף שנסע שם ברגע האחרון, ולא הספיק האיש להתארגן ולהכין לעצמו אכסניה לאכילה וללינה, היה האיש בטוח כי בודאי ימצא מקום להתארח בסעודות שבת, אך בפועל לא כך היו פני הדברים, חבריו האחרים לא ידעו על בואו ואלה שידעו חשבו שיש לו אכסניה לשבות בה,

ולמעשה נשאר ללא אכסניה לשבת, בצר לו החליט לצאת לרחוב, אולי תזדמן לו אכסניה כל שהיא.

בעת הליכתו עבר ליד בית מדרשו של הרה"ק בעל ה"אביר יעקב" מסדיגורא זי"ע שהיה בקומת קרקע, הוא נכנס לבית המדרש, ובדרכו ראה שעל הדלת רשום 'הרב פרידמן', הוא לא ידע שזהו ביתו של הרבי, הוא דפק בדלת וביקש להתארח לסעודת שבת, הרבי היה בעיצומם של ההכנות לעריכת שולחנו הטהור לשבת חנוכה, ועדיין לא קידש על היין, אך לא אמר לו דבר, הזמינו בשמחה, נתן לו יין לקידוש הגיש לו את מנות הסעודה וקירבו בחביבות רבה, כשאותו יהודי משוכנע היה שמארחו כבר אכל את סעודתו.

כשסיים את סעודתו הודה להרבי מבלי שידע מיהו, וישב בבית המדרש, ללמוד מעט ולקרוא שנים מקרא ואחד תרגום.

לפתע שם לב שאנשים מתחילים להגיע וממתינים לעריכת שולחנו של הרבי, ולאחר כמה שאלות הבין שבעצם הטריח את הרבי בכבודו ובעצמו, הוא נותר להשתתף בטיש, כשלאחר מכן ניגש להתנצל התנצלות רבה על שהטריח את הרבי בהכנת סעודתו, אך הרבי דחה את התנצלותו בחמימות רבה, באומרו, "וכי פטור אני ממצות הכנסת אורחים?..."

איתא בגמרא (מס' ב"מ דף ס"ב ע"א) שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן יכול הוא להגיע לישוב, דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו, עד

שבא רבי עקיבא ולימד "וחי אחיך עמך" (ויקרא כ"ה, ל"ו), חייך קודמים לחיי חבירך.

לכאורה יש לדקדק, מהו הלשון "עד שבא רבי עקיבא", אם רבי עקיבא חולק על בן פטורה היה צריך לומר "רבי עקיבא אומר".

וביאר הרה"ק בעל "חידושי הרי"ם" זי"ע, שכשאדם הולך בדרך עם חבירו ויש בידו רק קיתון אחד של מים, הרי שעל פי האמת היה חייב לתת גם לחבירו מכד המים אפילו אם ימותו שניהם, כי עליו לאהוב את חבירו כנפשו, אלא שרבי עקיבא דרש שחייך קודמים, ולכן כתוב "עד שבא רבי עקיבא ולימד", כלומר, צריך האדם לשנות את כל המים שבידו לא משום אנוכיותו ואהבת עצמו, אלא רק משום שרבי עקיבא מצווה עליו לעשות זאת...

מסופר, שפעם אחת נכנסו הגבאים לחדרו של הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע, וראוהו כשהוא חבוש רק עם הכובע – בלי כיפה. מיד הלכו להביא להרבי כיפה אחר, ואח"כ נתברר שיהודי אחד מאחינו בני הספרדים נכנס אליו, וביקש ממנו כיפה, הוא רוצה חפץ קדוש, אז מיד לקח את כיפתו מעל ראשו ונתן לו – הלא יהודי מבקש כיפה...

החסיד יעב"ץ שואל שאלה: כשאנו מתבוננים בהנהגת רחל אשת רבי עקיבא בתו של כלבא שבוע, אנו רואים הנהגה שמסמלת אהבת תורה, היא העדיפה לוותר על כל העושר של בית אביה ובלבד שתוכל להינשא לרבי עקיבא שהיה רועה צאן. ולכאורה

צריך להבין, מה ראתה לשטות זו? הרי היא לפום מעלותיה יכולה היתה לקבל את הבחור הטוב ביותר של עולם הישיבות, ובפרט שאביה הוא אחד משלושת העשירים הגדולים ביותר בירושלים, מדוע בחרה רחל דווקא בעקיבא רועה הצאן, שאך לפני זמן מועט אמר (פסחים מ"ט ע"ב): "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור"?

וביאר היעב"ץ: רבי עקיבא, עוד בטרם הפך להיות רבי עקיבא היה מעולה במידות, כשיש מידות טובות, יחד עם רצון אמיתי להשקיע בלימוד התורה - וכפי שרחל אבחנה שהרצון הזה קיים אצלו - אין ספק שהוא יעלה ויתעלה מעל כולם, הבסיס להצלחה בלימוד הן המידות הטובות, כשיש מידות טובות יש קרקע פוריה להצמיח פירות משובחים, ועל ידי עמל ויגיעה של עשרים וארבע שנות לימוד הוא יגיע אל הפיסגה.

הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע פירש (נועם אלימלך פ' תרומה עה"פ ועשית את הקרשים) הא דאיתא בברייתא אמר רבי ישמעאל "בשלוש עשרה מדות התורה נדרשת", דרצה לומר, דעיקר התורה היא נדרשת כשאדם מחזיק בשלוש עשרה מדות מה הוא רחום וכו' (שבת קל"ג ע"ב), שבזמן שיהודי מתנהג על פי שלש עשרה מידות הרחמים של הקב"ה עם כל הסובבים אותו, התורה שלו נדרשת בכל העולמות...

אחר נישואי, גרתי תקופה קצרה בירושלים עיה"ק בשכינות להפוסק הגדול הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל בעל "דברי

משה" וחבר הבד"ץ. רבי משה היה מגדולי המשיבים בדורנו, כשרבים משחרים לפתחו ומבקשים לשמוע את דבר ה' זו הלכה, לפעמים ראיתי שהתור התארך עד לרחוב, והוא היה "הרב" שלי לאחר חתונתי.

פעם הזמין אותי לנישואי בתו שתחי'. כשהגעתי להחתונה, הגיע באותה העת גם מרן הגה"צ רבי משה אריה פריינד זצ"ל שהיה אז ראב"ד ירושלים עיה"ק ונכנסתי עמו ביחד.

תקופה אחר החתונה, פגש אותי רבי משה זצ"ל ברחוב, וביקש ממני שאעלה לביתו, לא היה לי שום מושג מה רוצה רבי משה ממני.

כשעליתי לביתו, אמר לי רבי משה, שכשהוא הלך לבקר אצל בתו וראה את תמונות החתונה, הבחין לפתע בתמונה שודאי תעניין אותי, רואים שם אותו [את רבי משה בעצמו], ואת רבי משה אריה פריינד, וביחד אתם עומד אבלחט"א אני הקטן – שכאמור הגעתי אף אני באותה עת להחתונה. אומר לי רבי משה: חשבתי שמסתמא תינהג מכזה תמונה, לכן לקחתי את התמונה אתי כדי לתת לך את זה במתנה...

סיפר תלמיד חכם חשוב מתושבי שכונת רמת אלחנן בבני ברק להגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שבערב שבת אחת בלכתו לטבול לכבוד שבת שכח לקחת עמו מגבת למקוה, ומחמת הזמן הסמוך לשבת לא היתה לו ברירה וביקש מגבת מאדם אחד ולא טרח לבדוק אם הלה כבר ניגב עצמו בו, רק כאשר התנגב עם המגבת וראה שהיא נקיה, הבין שבעצם בעל המגבת עדיין לא ניגב

עצמו בו, כאשר התנצל המתנגב בפני בעליה על כך, הגיב הלה, אין לך מושג איזו שמחה יש לי להתנגב במגבת שספגה לחלוחיתו של יהודי, בן למלך מלכי המלכים...

ומוסיף הת"ח, בעל המגבת אמר את זה בחביבות כזאת, עד שבאמת הרגשתי ששימחתי אותו... כך הוא מעלת היהודי שזיכך עצמו והגיע לדרגה של לתת להשני הרגשה נעימה במיוחד...

סיפר הגאון רבי ישראל יצחק מנדלזון גאב"ד קוממיות י-ם שליט"א: זקני הגה"צ רבי ישראל יצחק זילברמן זצ"ל היה חבר בבית הדין של הרה"ק מאוסטרובצא זי"ע. כאשר עלה לגור בארה"ק, קנה שתי חלקות קבורה בהר הזיתים, עבורו ועבור זקנתי הרבנית הצ' מרת גיטל לאה ע"ה. זקני זצ"ל נסתלק לפני שנת תש"ח (בשנת תש"ח התחילה בא"י מלחמה גדולה עם הערבים ימ"ש), ועל כן קברוהו בהר הזיתים בחלקה שקנה בחיים חיותו, אמנם זקנתי נסתלקה כמה שנים לאחר מכן, ואז לא יכלו לקבור בהר הזיתים, ועל כן קברוה על תנאי בשיח' בַּאָדָר (שכונה בירושלים), ששימש כבית קברות בירושלים בין השנים תש"ח-תשי"ד, בסמוך לציון קדשו של הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע.

לאחר מכן כאשר פתחו את הר המנוחות, העבירו הרבה אנשים את קברי יקריהם להר המנוחות לקבורה מסודרת, אמנם אנו לא העברנו את קברה של זקנתי. בשנת תשכ"ז, אחר מלחמת ששת הימים, כאשר יכלו לשוב ולקבור בהר הזיתים, רצה בנה - ה"ה דודי הרה"ג החסיד רבי לייבל ז"ל, להעביר את אמו לחלקת

קבורתה ליד בעלה זצ"ל, ובא להתייעץ בנידון עם גיסו אאמו"ר אב"ד קוממיות זצוק"ל, שהיה חתנה.

ענה לו אאמו"ר, שהיה גאון במידות ומדקדק בדבר שאדם דש בעקביו, ואמר: אמת כי יש חשיבות בכך שתהיה קבורה לצד בעלה הגאון זצ"ל, ובחלקה שקנו עבורה בחיים, ובפרט שקברוה על תנאי. אלא שלכאורה יש בזה פגיעה בהרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל הטמון שם, כי הרי היתה לה הזכות והכבוד להיות שוכנת בסמוך לצדיק, ובאם נעביר אותה, הרי זה זלזול בכבוד שהיה לה עד עתה, שכן משמעות הדבר היא שאין אנו מעריכים את הזכות הגדולה בכך שהיא טמונה שם. ובכלל, הוסיף, להעביר נפטר מקבר לקבר אין זה דבר כ"כ פשוט.

לכן, סיים אאמו"ר זצ"ל ואמר, כל זמן שהאדמו"ר רבי מרדכי מזוועהיל לא יעביר את קבר אביו הרה"ק רבי גדליה משה זי"ע להר הזיתים – גם אנו לא נעביר, ובאם יעבירו את רבי גדליה משה, אזי כבר יש סיבה להעבירה ג"כ להר הזיתים בסמוך לקבר בעלה.

בפסוק נאמר (בראשית י"ח, כ'): זעקת סדום ועמורה כי רבה. בספר כתר תורה - להרה"ק רבי מאיר בן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע כתב ששמע בשם הצדיק ר' בער זלה"ה [המגיד ממעזריטש], דמדת הרחמנות באה להאדם ע"י שידוע שכל גופות ישראל הם אברים כמאמר התיקונים "ישראל הם איברי שכינה כביכול" עיי"ש, וא"כ, כמו בכאב היד גם הרגל מרגיש, כמו כן בכאב העני גם העשיר מרגיש, שכן הכל הוא גוף אחד, משא"כ האכזר דומה לו שאינו גוף

אחד רק הוא מופרש, גלל כן אינו מרגיש כלל צער העני, ע"כ דברי קדשו.

ואפשר שלזה רמז הכתוב "זעקת סדום ועמורה כי רבה", פי', "זעקת סדום ועמורה", מה דיש זעקה על סדום ועמורה מחטאתם, דחטאתם היה שלא ריחמו על אחרים להאכילם ולהשקותם כמאמר רז"ל, מהיכן בא להם להיות אכזרים, ופירש הכתוב "כי רבה", שלא היה דומה להם שהכל גוף אחד, רק "כי רבה", דהיינו פירוד, דהיינו ריבוי, וע"י שהיו סוברים כל אחד שהוא לבד וחבירו לבד, נתהווה אכזריות אצלם שלא הרגיש אחד בצער חבירו, משא"כ בני ישראל שיש בהם מדת אבותם אברהם יצחק ויעקב, דאמרו רז"ל שהם רחמנים בני רחמנים גומלי חסדים, וק"ל.

אצל מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק - נהוג שבלייל שבת קודש בעת עריכת השולחן ניגשים להרבי כל הבחורים המגיעים לעול התורה והמצוות באותה שבוע, ואומרים להרבי את הפשעטיל [דרשה] שהכינו לכבוד הבר מצוה, והרבי מנענע בראשו לאות הבנה בהאמור, הגם שלפעמים הבחור אומר את הפשעטיל כ"כ בלחש, עד שבקושי גדול אפשר לשמוע את מה שהוא אומר, והרבי נותן לכל אחד את ההרגשה הטובה ביותר, ואח"כ נותן לבחורים איזה פרי, והחסידים מתחילים לשיר "וראה בנים".

פעם אחת שמע המשמש בקודש שעמד מאחורי הרבי, שבחור אחד שניגש להרבי להגיד את הפשעטיל, החל לומר "קפיטל תהילים"! והרבי נענע בראשו כרגיל כמו שעושה לכל

הבחורים שאומרים לפניו את הפשעטיל, וכשגמר להגיד את הקפיטל תהלים, נתן הרבי פרי להבחור.

הגבאי התפלא מאוד על הדבר המוזר הזה, שבחור בר מצוה יגש אל הרבי לומר לו קפיטל תהלים במקום פשעטיל, ולאור הפליאה העצומה החל הגבאי לחפש אחר הבחור, וכשמצאו שאלו הגבאי: אני שמעתי שאתה אמרת להרבי קפיטל תהלים, תסביר לי מה זה ועל מה זה?!?

אמר לו הבחור: אומר לך את האמת, באמצע השבוע נכנסתי אל הרבי, ואמרתי לו שאני מפחד שבעת שאגש אליו בליל שב"ק, שמא מרוב התרגשות אשכח את הפשעטיל מה שיש לי לומר, ולא אדע מה לומר לו, אז מה אעשה. אמר לי הרבי, שכשאעבור לפניו, אתחיל לומר לו קפיטל תהלים במקום הפשעטיל, ואף אחד לא יתפוס שאמרתי קפיטל תהלים ולא הדרשה, וכך נהגתי באמת, וכפי שראית הרבי עשה אותן תנועות כמו שהוא עושה לכל בחור כששומע את הפשעטיל שלו...

מסופר על הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע, שישב פעם בחדר והיה שקוע ועסוק בלימודיו, ילדו התינוק נפל מתוך עריסתו באמצע השינה ופרץ בבכי בחדר סמוך, אך מרוב שקיעותו בלימוד התוה"ק הוא לא שמע את קול הבכי של התינוק.

בקומה העליונה התגורר אביו הרה"ק "בעל התניא" זי"ע שאף הוא התעמק שעה זו בתורתו, אך בכל זאת קלטו אוזניו את בכי התינוק, הבעל התניא הפסיק מיד מלימודו, ירד לקומת הקרקע והרים את התינוק שנחבט, הרגיעו, הרדימו והשיבו לעריסה. אחר

כך העיר לבנו ואמר: אפילו אם מתעמקים מאד בתורה, אם מסוגלים לא לשמוע כשילד יהודי בוכה, לא זו הדרך.

בספר "ויגד משה" מופיע סיפור נפלא: היה פעם צעיר יהודי שהתקרב לתורה ולמצוות. אחד מרבותיו שוחח עמו רבות בענייני היהדות, ובין השאר סיפר לו על גדלותו העצומה של הפוסק המפורסם הגאון האדיר רבי משה פיינשטיין זצ"ל היושב ב'איסט סייד' ומצודתו פרושה בכל העולם, כאשר שאלות מכל קצוות תבל עולות על שולחנו הערוך והבהיר. הצעיר הזה החליט לפגוש את הפלא בעצמו. בהזדמנות הראשונה, עשה את דרכו אל מעונו של רבי משה.

כשהגיע, נקש בהססנות על הדלת. להפתעתו, פתח הרב בעצמו את הדלת בפניו, הכניסו פנימה בחום, ושאל למבוקשו. למען האמת, מבוקשו של הצעיר היה רק לפגוש את רבי משה פנים אל פנים, ותו לא. אבל כשעמד כך מול הרב, הבין שהרב מצפה לשאלה כלשהי. הוא עשה חשבון מהיר, שאם כולם שואלים שאלות בהלכה, גם הוא צריך לשאול שאלה בהלכה. מה ישאל? ולפתע זה מה שעלה בדעתו: "כבוד הרב, מה מברכים על תפוח?"...

"שאלה גדולה שאלת בני", אמר לו רבי משה בסבר פנים יפות ומאירות. מי שהיה מורגל לשאלות חמורות שבחמורות, אפילו לא גילה סימן קטן של זלזול בשאלה שכל תינוק יודע עליה את התשובה. "כתבתי על כך תשובה להלכה", המשיך בנועם, "והעליתי להלכה, שיש בזה כמה פרטי דינים וחילוקים: אם התפוח

עדין בוסר ואינו טוב לאכילה – יברך שהכל נהיה בדברו. ואם הוא בוסר אך כבר ראוי לאכילה – יברך בורא פרי האדמה. ודלא כהשו"ע. ואם הוא בשל כל צרכו – יברך בורא פרי העץ" (אגרות משה ח"א סנ"ז, יעויין שם בהרחבה פרטי הדינים והשיטות). עיניו של השואל נצצו משמחה. הוא הודה לרב, ביקש ברכה, ולאחר מכן הלך לדרכו, כשאותות החוויה הרוחנית שעבר ניכרים על פניו.

הוא חזר לרבו, וסיפר לו שהיה אצל רבי משה פיינשטיין, ואף שאל אותו שאלה בהלכה. "איזו שאלה שאלת?" – התעניין רבו. והוא חזר, מילה במילה, על השאלה. רבו החוויר: "בשאלה כזו מטרידים את פוסק הדור?!" – שאל כשהוא מזועזע כולו. הצעיר לא התבלבל, אלא אמר לו כי הרב עצמו אמר לו שמדובר בשאלה גדולה, ואף פרס בפניו כמה חידושי דינים שחידש בזה להלכה בספרו!

יש תמונה מפורסמת מהגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בה הוא מגיש אוכל לחתולה. הסיפור מאחורי התמונה הוא, שבאותו זמן היתה בישיבה מכת עכברים והביאו חתולה כדי למגרם. לאחר שהצליחה בתפקיד, היוותה מכשול והיתה מסתובבת רבות בין רגלי הבחורים ורצו להרחיקה, אך רבי אליהו אמר שיש כאן ענין של הכרת הטוב!...

בעירו של הגה"ק מרנא ה"חתם סופר" זי"ע התגורר בחור יתום, והח"ס היה דואג לו, מעודד את רוחו ומייעץ לו בהתלבטויות

ובקשיים שהיו מנת חלקו יום יום. בערב יום הכיפורים בשעה שעם ישראל מתכונן ליום הקדוש, קרא החתם סופר לבתו, וביקש ממנה "לכי בבקשה לביתו של אותו בחור יתום, ואמרי לו שלאחר יום כיפור אשדך אותו עם יתומה פלונית, לאחר מכן תלכי נא לביתה של הבחורה היתומה אשר גרה בקצה השני של העיר, וגם לה תאמרי כי לאחר יום כיפור אשדך אותה עם אותו יתום".

בתו של החתם סופר תמחה לעיתוי הבקשה ואמרה לאביה הגדול: אבא, עומדים אנו כעת בערב יוה"כ, ועוד זמן לא רב תתחיל תפילת "כל נדרי" בבית הכנסת, וכי לא עדיף שאלך לבתיהם של היתום והיתומה לאחר יוה"כ? השיב לה אביה, בתי היקרה, מצוה שכזו, לשמוח יתום ויתומה, חפץ אני לקחתה עמי לבית הכנסת...

סיפר אחד מתלמידי החכמים בירושלים, שנכנס פעם אל הגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל ובפיו ההתלבטות להיכן לשלוח את בנו לישיבה גדולה, אחר שנודע כאחד העילוויים בישיבתו, הוא החל להעלות צדדים בדרך הלימוד באופן זה או אחר, דיבר על ההספק ועל מדת נסיונה של הישיבה וכו', הפסיק אותו הרב שטיינמן בשאלה "היכן עובדים יותר על המידות, ביררת?" משראה שמושך הוא בכתפיו כמי שאינו יודע בדבר, אמר לו שיברר ענין עבודת המידות בישיבה, והיכן שעובדים על כך טוב יותר, לשם ישלח את בנו ויראה ממנו ברכה.

בפסוק נאמר (בראשית י"ד, י"ח): ומלכי צדק וגו' הוציא לחם ויין והוא כהן לקל עליון, ופי' בתרגום יונתן: ואפי' ל' לחם וחמר בההוא זימנא הוה משמש קדם אלהא עילאה, כלומר, החידוש הוא, שהיה זה באותה שעה שהיה משמש קדם מלכא, ואפילו בהאי שעתא גופא אשר "והוא כהן לקל עליון", לעבוד ולמשא בתויר"ש, אעפ"כ הוציא לו לחם ויין.

פעם אמרתי במליצה למגיד שיעור אחד, שעני בא לפניו, והשיבו שעכשיו טרוד הוא כי יש לו שיעור, ואמרתי לו שלא טוב עשה, כי זהו מאלו דברים שאמר התנא שאין להם "שיעור", אלא צריכים לעזור בזריזות. וכן רואים אצל אברהם שמספרת עליו התורה (בראשית י"ה, ח') "והוא עומד עליהם", שאף שהיה זקן ויושב בישיבה (ראה מס' יומא דף כ"ח ע"ב) ועל ידי זה הלך מדרגא לדרגא בבחי' הולך, ולא בבחי' עומד, אבל למען שיקרב אברהם את אורחיו, הפסיק מלימודיו, והוא "עומד" עליהם, שנעשה "עומד" בכדי ש"ויאכלו".

בספר "ילקוט מאורי אור" מובא, שסיפר כ"ק מרן אדמו"ר מפאלטישאן זי"ע, שפעם הגיע יהודי אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע וביקש שיברך אותו שיהיו לו מידות טובות, אמר לו הרה"ק מרוזין, שגם אם יצליח לשבור הרבה דברים עדיין לא יצליח לשבור את המידות הרעות.

והוסיף בשם דודו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל זי"ע, שמסכת מדות תרתי משמע היא המסכת הקשה שבש"ס...

ועוד הוסיף לומר, שתיתבת "מדות" גזורה מלשון "מדו בד" ומציינת כתונת הצמודה לגוף שנקראת באידיש "העמד", וכמו שהכתונת היא המלבוש של הגוף, ומי שאין לו גוף לא יתכן להלבישו כתונת, כן גם המידות הם המלבוש של הנשמה, ומי שאין לו נשמה שלימה לא יתכן שיהיו לו מידות טובות...

בפסוק נאמר (ויקרא כ"ה, ל"ה): וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו. כשנתבונן בפרשה זו – פ' בהר – נראה דבר פלא, כל המצוות הקודמות נאמרו בתורה בלשון רבים, כגון "לא תזרעו" ו"לא תבצרו" "וכי תמכרו" ורק כאן דיברה התורה בלשון יחיד – "והחזקת בו".

מסביר האלשיך הק' (ספר תורת משה), שכאן מלמדנו התוה"ק יסוד נפלא, שבמצוות שבין אדם למקום שהחובה מוטלת על כל יחיד ויחיד לקיימם, מובן שאף אחד אינו חושב שלא לקיימם, שכן החיוב שלו אינה יכולה להתקיים על ידי יהודי אחר, אולם במצוות שבין אדם לחבירו, כאשר אחד זקוק לעזרת הזולת, קל לאדם להתנער ולסמוך על האחר שכבר יעשה את המצוה בתואנה כי הוא יותר קרוב או שזמנו יותר פנוי או שהוא משופע בממון יותר ועוד כהנה וכהנה, ולכן צייתה התורה בלשון יחיד – והחזקת בו, שכל אחד ידע שהחזקת העני היא חובה המוטלת רק עליו ואסור לו להתנער ממנו.

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב ישעיה יעקב פורטוגל זצ"ל

האדמו"ר הרב ישעיה יעקב פורטוגל זצ"ל- נולד ב-כ"ו אדר ה'תשט"ז (1956) בבוקרשט שברומניה. מאחר ונולד ביום השנה של רבי ישעיה שור נקרא על שמו. השם 'יעקב' הונוסף על שם סבא רבה שלו. גדל על ברכי זקנו, האדמו"ר הנועם אליעזר' מסקולן זצ"ל וזכה לקרבה עצומה ממנו. בגיל שלוש הוריו עברו לארה"ב יחד עם סבו, האדמו"ר ר' אליעזר זוסיא. בהתחלה גרו בקראון הייטס ולאחר מכן בבורו-פארק. כשהגיע לעול המצוות למד בישיבת סאטמר. כשהיה כבן שש-עשרה עבר לישיבת תפארת ישראל-רוז'ין בירושלים. במהלך השנים סייע רבות למפעלי הצדקה של זקנו ולמוסדות החסד 'חסד לאברהם'. במהלך השנים סייע רבות לאביו במעשי הצדקה שלו ועמד לימיו בכל מפעלי החסד. לאחר נישואיו עבר לגור במונטריאול. לאחר פטירת חמיו חמותו נישאה לר' יצחק אייזיק מושקוביץ (רב קהילת 'מאור הגולה' במונטריאול). בשנת ה'תשנ"ג (1993) נפטרה חמיו החורג ורבינו מונה לרב הקהילה במונטריאול, בנוסף כיהן גם כרבה של קהילת סקולן. כבר בחיי אביו התפרסם כקדוש ופרוש. אביו התבטא פעמים רבות על התפעלותו מרבינו. רבים הפצירו בו לקבל קוויטלעך עוד לפני שהתמנה לאדמו"ר.

במהלך השנים חלה והיה במצב קריטי. לבסוף עבר השתלת כליה שבחסידי שמיים נקלטה בהצלחה. בתחילת שנת ה'תשע"ב (2011) חלה בדלקת ריאות שהסתבכה בצורה קשה והוא עבר טיפולים רפואיים. כעבור חצי שנה חזר לביתו במונטריאול. לאחר פטירת אביו ב-כ"ו אדר ב' ה'תשע"ט (2019) התחיל לשמש כאדמו"ר השלישי בחסידות סקולן וכנשיא מוסדות חסד לאברהם. עמותת מופלא. דאגתו לזולת היתה עוצמה. תמך בכספים עצומים במקרים רבים כאשר הזהיר אותם לבל ייוודע הדבר לאיש. סיפורי מופתים רבים נקשרו לשמו: על אישה שמתקבת שחזרה ללכת, על הבטחות לזרע של קיימא, על אישה שאיבדה את מאור עיניה בעקבות מחלה נדירה. הרב ביקש ממנה להתחזק בעניין מסוים והיא שבה לראות. גם באשפוז האחרון ממנו לא קם רבינו עסק בעניין של פלוני שנקלע לקשיים לכליים כבדים. נפטר ב-ה אלול ה'תשפ"ד (2024) בבורו-פארק שבניו יורק. חי כ-68 שנים. ציונו במונסי.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' אליעזר זוסיא (מייד חסידות סקולן). **אביו:** האדמו"ר ר' ישראל אברהם. **אימו:** מרת ירזל (בת הגאון ר' מנחם זאב שטרן אב"ד ויושבו שברומניה ולאחר מכן הרב של גבעת שאול). **אשתו:** מרת סילקא (בת ר' מאיר גרינוולד אב"ד טעטש. נישא בשנת ה'תשל"ה-1975). **ילדיו:** האדמו"ר ר' אהרן מאיר (ממשיך דרכו באדמו"רות סקולן), מרת שיינא רחל (נישאה לרב מרדכי דב בעק, הרב מטאלימטיש במונסי), מרת הינדא טשיפא (נישאה לר' יואל מוסקוביץ, רב קהילת מאור הגולה במונטריאול), האדמו"ר הרב אליעזר זוסיא (האדמו"ר מסקולן-לונדון), מרת אסתר פריידא (נישאה לר' ליוסף משה דב אונדורפר), מרת מאטייל לאה (נישאה לר' דוד פרידמן, ראש כולל מאור ישראל סקולן-ווילימסבורג), מרת זיסל (נישאה לר' מנחם נחום טברסקי), בת נוספת (נישאה לר' יעקב מנחם מנדל בריעף, ראש הכולל סקולן-בורו-פארק). **מרבתי:** סבו, האדמו"ר ר' אליעזר זוסיא, אביו, האדמו"ר ר' ישראל אברהם, האדמו"ר ר' יואל טייטלבוים מסאטמר.

היתה תקופה שמישהו ביקש לנצל אותי. האמת הוא שכבר היה בעבר דברים כאלו, שאנשים ניסו לנצל אותי. לפעמים לא עצרתי בעדם והנחתי להם, אלא שכאן היה מדובר בסכום כסף גדול מאוד. עמדתי אז לפני שמחת נישואין במוענו, והיו לי הוצאות מרובות ולא הייתי יכול להסכים לכך. זה היה ממש בגדר 'בל תשחית'. אבל מצד שני, הלה ירד לחיי, לא היה לי יישוב הדעת, מה עושים כאן? אולי אנסה לעשות 'פשרה'? אין נראה לי שיעזיל, מעודי לא הייתי ב'דין תורה', והש"ית יעזור שגם הלאה לא אעמוד ל'דין תורה', לא מצאתי שום מוצא מהמצב המורכב.

בצר לי, נכנסתי אל רבינו ודנתי עימו אודות כל העניין. הרבי האזין לדבריי, ונתן לי תשובה. כששמעתי את תשובתו השתוממתי אמרתי ונשארת עם הלשון בחוץ! הרבי אמר לי: "בניתי קד מרויחים". הרבי התחיל להאריך בבידול הזכויות שמרויחים מיתור, ומה גם שעל ידי זה ארויח את יישוב הדעת שכל כך היה חסר לי, שזה נחוץ לא רק לי, אלא זה נחוץ לכל העולם, כל אחד נהנה כל כך השיחות, "זאני בתוכם" אמר הרבי, "ועל כן אתה צריך יישוב הדעת כדי להמשיך בעבודת הקודש".

שאלתי את הרבי: "הרבי סובר שעלי להמציא את הסכום, הרי מדובר בסכום גדול ועצום, הרבי אינו סבור צודק במאת האחוזים?". ענה לי הרבי: "לא, אתה צודק במאה אחוז, אתה צודק אפילו אחוז! אבל אני רוצה שתרויח, מיתור מרויחים ולא מפסידים. בפרט שאתה עומד לפני שמחת נישואין, אדרבה, עכשיו כל השערים פתוחים לפניך".

הרבי התחיל להאריך בעניין מה ששובא בפסדים, שכאשר יהודי משיא את ילדיו, נפתחים לפניו כל השערים, ומשפיעים עליו מלמעלה השפעות טובות. צדיקים היו אומרים שאם אדם אינו קונה בזמן כזה בגד חדש, הרי הוא ממש שוטה! כי ההשפעות יבואו ממילא. הקשבות בריכוז לדברי הרבי, וכאשר הרבי סיים את דבריו, אמרתי לרבי: "הריני מוכן ומזומן לקיים מצוה לשמוע דברי חכמים! ובפרט שבאתי לשאול, כאשר שואלים צריכים לצייט". הרבי חיך ואמר: "אשרך! אשרך!". אח"כ אמר לי הרבי "מה אומר לך, אני מקנא בך, אני גם כן צריך הרבה זכויות, על כן אני רוצה שיהיה לי זכות ביתור שלך".

הרבי הוסיף: "הרי אתה עומד עכשיו לפני שמחת נישואין, אני רוצה שיהיה לי הזכיה לקחת חלק בשמחתך, אני כל כך נהנה מך, ואני רוצה ליטול חלק בשמחתך, לכן בימים הקרובים תבדוק את תיבת הדואר שלך, אני רוצה לשלוח לך משהו בעזר ה'. כעבור כמה ימים הגיעו אלי דברי דואר. ביניהם מעטפה מהרבי. כאשר פתחתי את המעטפה השתוממתי לראות שמונח שם צ'ק מרבינו על סכום גדול מאוד!

הסיפור מעובד מתוך נועם שיח- מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

נישט מאכן קיין טראַסק

בליל ערב יום הקדוש (תשפ"ה) בעת שהותי בקרית מלך רב בשיכון וויז'ניץ בבני ברק, חזרתי לאכסנייתי אחר התפילה עם הגאון רבי ישראל מילר שליט"א דומ"ץ שיכון וויז'ניץ, וסיפר לי הדיין, שהשבוע הוא נכנס אל הקודש פנימה לדבר עם הרבי שליט"א (מרן אדמו"ר מוויז'ניץ) אודות מצב בריאותו, ואמר להרבי, שבית דין רוצים להוציא "קול קורא" שצריכים להתפלל על בריאותו של הרבי, אך הרבי אמר לו "אינני רוצה שיעשו מזה שום טראַסק! (עסק)".

מספר הדיין, שכששמע את דברי הרבי, הביא לו סימוכין מדברי חז"ל שכשאדם צריך רפואה הוא צריך להניח לאחרים שיתפללו עליו. הרבי הגיב ואמר לו שהוא מרגיש טוב, וסדר יומו מתנהל כרגיל ולא צריכים לעשות שום עסק. ושאל הרבי "האם בראש השנה היה חסר כאן משהו? צריכים לעשות מה שצריכים, והשי"ת יעזור..."

אמר הדיין להרבי, הבאנו את הרופאים הטובים ביותר לטפל במצב בריאותו של הרבי, והם יעשו כמיטב יכולתם להיטיב בעז"ה את המצב, אבל כל זה הוא רק אחוז אחד [איין פראצענט] מהרפואה - **צריכים תפילות ישראל!** כששמע הרבי את דבריו, הגיב בנימת רוגז ושאל: מה? אחוז אחד? [איין פראצענט?], הרבה פחות מאחוז אחד...

אמר הדיין להרבי: אנו לא מתפללים על הרבי, כל אחד מתפלל עבור עצמו, מיר ווילן האבן א געזונטן רבי [אנו רוצים רבי בריא]. כשהרבי שמע את דבריו היוצאים מן הלב, נתרגש מאוד, וריכך את סירובו, והסכים שיתפללו, ואף אמר שיכולים לעורר לאחרים שיתפללו עבורו, אך התנה מפורש שלא יעשו שום עסק מזה ולא שום "קול קורא" ולא שום מודעות על כך.

אני רוצה להוסיף, כשמתפללים, לא יתפלל כל עבור עצמו, אלא כל אחד יתפלל על זולתו. למי יתפלל?? כל אחד יתפלל על **השכן** שלו, שיהיה להשכן שלו א געזונטן רבי [רבי בריא]...

אבל מה נעשה? הלא להשכן שלי אין שום שייכות עם וויז'ניץ, ושכני אינו משתייך כלל לקהילות החסידים! אבל עם כל זאת! - שמעתי מכמה וכמה גדולי ישראל וביניהם הגאון האדיר רבי שאול אלתר שליט"א שהרבי שליט"א הוא **רבן של ישראל!** הרבי הוא המורה דרך לכלל ישראל, בכל מקום בעולם שיש שם איזה שמץ של שלום ואחדות ויתור, זהו הודות להנהגתו הנפלאה של הרבי שליט"א.

בעשרת ימי תשובה שעעל"ט (תשפ"ה) ביקרתי ביקור הוד אצל כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א, והרבי אמר לי, "הלואי שאזכה להיות **תלמיד** של הוויז'ניצער רבי, הלואי שנזכה כלנו להיות מתלמידי, הרבי מוויז'ניץ הוא מורה דרך נפלא". והרבי הוסיף ואמר, "שמעתי מה'מופתים' הגדולים של ראש השנה, שהרבי יצא מגדרו - גג על גג - העיקר להחיות נפש של יהודי! הלואי שנזכה ללמוד מדרכיו".

לאחר הסתלקותו של הגה"ק בעל "תורת מרדכי" מוויזשניץ-מאנסי זי"ע, נכנסתי אל הקודש פנימה אצל בנו מ"מ כ"ק מרן אדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי שליט"א. בעת שהמתנתי להיכנס אל הרבי, ניגשו אלי הגבאים והמקורבים של הרבי ועוד אנשים, ושאלו אותי "נו - מה אתם אומרים על השלום הנפלא השורר בין שמונת האדמורי"ם לבית וויזשניץ-מאנסי - הודות להרבי שליט"א (מוויזשניץ מאנסי)?"

אמרתם להם, "אתם רוצים לשמוע מה שיש לי לומר? הרבי ממאנסי מחקה [מאכט נאך] את שאר בשרו מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א מקרית וויז'ניץ בני ברק..." כולם שמעו את דבריי,

ואף אחד לא חלק עלי. כשנכנסתי אח"כ אצל הרבי ממאנסי שליט"א, אמרתי לו ג"כ את הדברים האלה, וגם הוא לא חלק עלי...

הרבה אנשים סיפרו לי, שהם לא מכירים את הרבי, ואף פעם לא ראו אותו, ואעפ"כ הם לומדים ממידותיו הטובות של הרבי, הם קוראים את העובדות הנפלאות על הרבי שליט"א המובאים בגליון "נועם שיח", ומזה לומדים לעצמם להיטיב את מידותיהם.

כשאמרתי את הדברים האלה להרבי שליט"א, נענה הרבי ואמר: נו, זייער גוט [נו, טוב מאוד]...

בבית מדרשנו בלייקווד מתפלל איש אחד שמוצאו אינו מקהילות החסידים, ואף אינו לבוש בלבוש חסידי, הוא ראה את הרבי רק פעם אחת, כשהרבי שליט"א ביקר בבית מדרשנו כאן בלייקווד לפני כמה שנים, והמתפלל הזה, כל פעם כשהוא מקבל עליה לתורה, הוא עושה מי שבידך ל"מורינו רבי ישראל בן רבי משה יהושע"..." למה? כי הוא מחזיק עצמו "תלמיד" של הרבי, והוא מסביר ואומר "אם יש לי איזו מידה טובה, זהו הודות להנהגתו הנפלאה של הוויז'ניצער רבי שליט"א".

וממילא, לא משנה על מי אנו מתפללים, "יענער זאל האבן א געזונטער רבי!" [השני יהיה לו רבי בריא], והמתפלל בעד חברו, הוא נענה תחילה...

הנה כל אחד יודע וכל אחד רואה את האמונה והבטחון הנפלא שיש להרבי שליט"א. נכנסתי אל הקודש פנימה בעשרת ימי תשובה שעל"ט, והרבי אמר לי "בעזה"שית בימות החורף הבעל"ט אבקר באמריקא". ואמרתי להרבי, "השי"ת יעזור אז דער רבי זאל טאקע קענען קומען געזונטערהייט" [שהרבי אכן יוכל לבוא מתוך בריאות השלימה]. והגיב הרבי ואמר: הלא אמרתי לך, שאי"ה אני הולך לבוא בחורף לאמריקא, למה עושים "מצב??", בודאי יעזור השי"ת שהכל יהיה בסדר, הנה אחרי הימים טובים אני הולך לנסוע בעז"ה לעיירה וויז'ניץ, ובחורף אבקר בעז"ה באמריקא...

ברם צריכים להיזהר שהבטחון הנפלא של הרבי לא יחליש אותנו מלהתפלל על בריאותו! כל זה לא נוגע אלינו, אנו צריכים לעשות מה שאנו צריכים לעשות, כל אחד יתפלל על "השכן שלו" שיהיה לו רבי בריא, לקיים בנו חכמי ישראל. והשי"ת יעזור שתפילתנו יתקבלו ברחמים וברצון, ושנשמע בשורות טובות מיט אַ פֿיריילעך האַרץ (עי' "נועם שיח" לך לך תשפ"ה עמוד ג').

הגה"צ אב"ד סאנטוב שליט"א

באזכרת ביי כ"ק אדמ"ר מסקולען-ירושלים שליט"א

